

למה ניתן לצפות מממשלת השינוי?

מה שנדרש הוא לא עוד תקציב בעלמא אלא תקציב שיאפשר רפורמה מן היסוד של תהליכי ההוראה והלימוד בבתי הספר התת-משיגים

איש/ה אינו מצפה מ"ממשלת השינוי" כי אכן תצליח להנהיג שינויים משמעותיים. על רקע הקיטוב החברתי-פוליטי והאלימות הציבורית הגוברת, הן זו המילולית והן זו הגופנית, דומה כי די יהיה אם תצליח לשרוד די זמן כדי החזרת תחושת היציבות הציבורית. ובכל זאת. הצעדים הבולטים ביותר בקווי היסוד של הממשלה החדשה הם אלה המכוונים לחולל צמיחה כלכלית שתפצה על הפגיעות שהתלוו למגיפת הקורונה. ואז, כרגיל בשיח הכלכלי-חברתי שהתקבע כאן

בשנים האחרונות, העלאת הפיריון. פיריון הוא תוצר של גורמים רבים, ועם זאת אין עוררין על כך שחינוך והשכלה נמנים עם המרכזיים שבהם. ענפי הכלכלה שבהם הפיריון גבוה הם אלה המתבססים על כוח אדם משכיל. והנה, מערכת החינוך הקיימת בשכונות וביישובים רבים היא מערכת מפוערת וממסללת, אשר בפועל חוסמת את דרכם של רבים מתלמידיה להשכלה גבוהה, לתעסוקה ששכרה בצידה ולפיריון גבוה. מה שנדרש הוא לא עוד תקציב בעלמא אלא תקציב שיאפשר רפורמה מן היסוד של תהליכי ההוראה והלימוד בבתי הספר התת-משיגים, על פימודלים מוצלחים הפועלים כבר כדוגמת בתי ספר "קדמה" ועמותת "יכולות" הפועלת ביישובים הדרוזיים והבדואיים.

רכבת. במקביל, עיירות פיתוח יהודיות רבות הן עדיין יעד לתעשיות לואו-טק הפועלות על בסיס פריון נמוך. אזורי ארץ גדולים המכונים "פריפריה" נותרים בשולי מפת ההשקעות משום ההנחה הרווחת כי כל הדרכים צריכות להוביל לכיוון תל אביב ובנותיה – הנחה המתעלמת מן התועלת היכולה לצמוח ממעגלי תחבורה אזוריים, שימשו לצמיחה מקומית ויצמצמו את התלות המסורתית בתל אביב ובנותיה. שינוי ההסללה בחינוך ובפיתוח הכלכלי כרוך בהשקעות מדינתיות. לשם כך יש להגדיל את הכנסות המדינה ממיסים. אלא שממשלת השינוי מיהרה להתחייב לאי העלאת המסים. אם כך, לא יהיה שינוי. עוד ב-2016 אמרה ד"ר קרנית פלוג, נגידת בנק ישראל דאז, כי אחת הסיבות העיקריות לכך

ממשלה המעוניינת בהעלאת הפריון צריכה לאמץ יעד של עמידה אוניברסלית בדרישות הסף של המוסדות להשכלה גבוהה. ועל כך מן הראוי להוסיף לימודים חינם לקראת תואר אקדמי ראשון. פריון הוא כמובן גם תוצאה של השקעה. השקעה במחקר ובפיתוח, במבנים ובמכונות, בתשתיות תחבורה ותקשורת, בהכשרה מקצועית ובשיווק. והנה, גם כאן התמונה היא של מה שראוי לקרוא בשם "כלכלה ממוסללת" המכוונת את ההשקעות לענפים מעטים יחסית, באזורי ארץ מעטים ובקבוצות אוכלוסייה פריבילגיות. יישובים ערביים רבים מתנהלים עדיין ללא תכנון כלכלי וללא אזורי תעשייה ובמקרים רבים הם מוחרגים מתכניות פיתוח ממלכתיות ומרשתות כבישים ומסילות

**נתוני ארגון ה-OECD מעלים כי נטל
המס בישראל הוא מן הנמוכים
בקרב המדינות החברות בארגון.**

אין זה מיותר לציין כי מערכת המיסוי שלנו, מלבד זאת שהיא אינה מעמידה לרשות הממשלה די משאבים כדי להתמודד עם כל האתגרים הניצבים לפניה, היא גם מאוד בלתי שוויונית: בדיקה שערך הכלכלן הראשי במשרד האוצר העלתה כי (בשנת 2015) שילמו כלל משקי הבית בישראל, בממוצע, כ-44% מסך הכנסתם ברוטו על מיסים, ישירים ועקיפים. הממצא המפתיע הוא שהעשירון אשר שילם את השיעור הגבוה ביותר של הכנסתו לשלטונות המס היה דווקא העשירון התחתון: 54% מסך ההכנסה הממוצעת ברוטו בעשירון. העשירון העליון, לעומתו, הוציא רק 48% מסך הכנסתו על מיסים. יתר העשירוניים שילמו בממוצע 35%-42% מהכנסתם ברוטו על מיסים.

שישראל רחוקה מרמת השירותים האזרחיים של ארצות אירופה היא רמת התיקצוב הנמוכה של שירותים אלה בישראל והוסיפה כי "היה מקום לגבות עוד 50 מיליארד שקל מסים בישראל בשנה, ולהפנות את הכסף הזה במלואו למתן שירותים אזרחיים לתושבים". העלאות מסים מוצגות באופן שלילי כ"הכבדת נטל המס". אזי חשוב לציין כי נתוני ארגון ה-OECD מעלים כי נטל המס בישראל הוא מן הנמוכים בקרב המדינות החברות בארגון. בישראל, רמת המיסוי היתה גבוהה ממש רק בעידן שתי המלחמות הגדולות, מלחמת ששת הימים ומלחמת יום הכיפורים. מאז ועדת בן שחר משנת 1973 ותכנית החירום לייצוב המשק משנת 1985, מערכת המס בישראל יודעת בעיקר הפחתות.

השכבה המבוססת בישראל מסוגלת כיום לתרום לקופת המדינה מעט יותר, מבלי שרמת החיים שלה תיפגע משמעותית. זה נכון במיוחד לגבי אלפי המיליונרים ועשרות המיליארדרים שצצו כאן בעשורים האחרונים. העלאת הצמיחה וגידול בפריון הם לכאורה שינויים כלכליים גרידא, אלא שעל מנת שיתחוללו נדרשים שינויים פוליטיים וחברתיים ארוכי טווח. מן הראוי כי הממשלה החדשה תתרום לקידומם.

מרכז אדוה

ד"ר שלמה סבירסקי // יולי, 2021